

13. РАДИОНИЦА: СУКОБ ПРАВА (1)¹

ЦИЉ: упознавање ученика са појмом сукоба права и могућим начином његовог превазилажења

ПОСТУПАК САЗНАВАЊА:

- стицање увида у то да постоје ситуације у којима права различитих особа долазе у сукоб;
- подстицање осетљивости за позицију и гледиште других;
- подстицање разумевања узрока сукоба;
- стицање знања о могућим начинима превазилажења сукоба и проналажења решења које узима у обзир потребе и права страна у сукобу.

МАТЕРИЈАЛ:

- папир и оловка за сваког ученика,
- флип-чарт папир,
- маркери,
- примерак приче за сваку групу,
- Прилог 1 – Пример сукоба права за сваку групу,
- Прилог 2 - „Решавање сукоба у три корака“ за наставника.

ВРЕМЕНСКО ТРАЈАЊЕ: 45 минута (препоруча за наставника је да, уколико постоји могућност, организује радионицу тако да она траје 60 минута, ради квалитетнијег процеса и веће могућности за промишљање ученика).

ТОК РАДИОНИЦЕ:

(Преузето и модификовано из Приручника за наставнике ЗаПраво ми, Центар за права детета, 2005)

Корак 1 Наставник прави увод подсећајући ученике да људи имају различите жеље, идеје, прихватају различите вредности, па је стога неизбежно да се у животу често јављају ситуације сукоба у којима стране имају своје виђење проблема. Сукоби могу да се јаве међу појединцима, унутар и између група, међу државама итд. Некада више особа или група жели исти предмет и сл. Тада можемо говорити о сукобу око ствари, а неки сукоби настају када су неке повређене или нису узета у обзир осећања, док се неки јављају због различитих веровања и вредности које имају појединци или групе. Такође, постоји и сукоб права, односно ситуација у којој су права једне особе у сукобу са правима друге.

Такве сукобе обично није једноставно превазићи, а једном таквом ситуацијом ће се они данас бавити. Наставник подели ученике у две групе. Свака група добија причу о сукобу ученика једне школе око намене зграде у школском дворишту.

Случајним избором одреди се која ће група представљати коју групу ученика из примера. Задатак група биће да пажљиво прочитају причу и заједнички утврде све аргументе којима се може заступати/бранити интерес своје групе. Затим бирају 3 представника који ће заступати њихове интересе у одиграном сусрету са другом групом ученика. Циљ им је да постигну договор, који прихватају обе стране.

Корак 2 Када су учесници спремни, одигравају ситуацију. Остали пажљиво прате начине на које се приступа решавању проблема.

Након приказа, водитељ подстиче дискусију у правцу тешкоћа које су имали приликом покушаја да реше проблем; процене решења до ког су дошли (да ли задовољава све стране у сукобу); како су до њега дошли, на који начин су размишљали; због чега нису дошли до решења,

¹ Радионица XIII и Радионица XIV чине целину, подела на два дела направљена је искључиво због временског трајања.

уколико је то био случај. Као помоћ у вођењу разговора, наставнику могу послужити и следећа питања:

Како бисмо описали ову ситуацију која се одиграла? Шта је за њу карактеристично?

Да ли је ико од учесника иједног момента покушао стварно да саслуша неку од страна?

Да ли је било могућности да се уваже и аргументи друге групе?

Шта мисле, да ли је могуће у ситуацији када различите особе имају различита мишљења око ствари које су им подједанко важне, доћи до решења које би било прихватљиво за сваког?

Постоји много ситуација у којима долази до сукоба/конфликата, који се јављају због тога што различите стране у сукобу најчешће размишљају само о својим осећањима, жељама и потребама. Обично, када смо у сукобу, размишљамо само како се ми осећамо и шта нама треба, а ретко када размишљамо много о другој страни. Да би се један овакав проблем решио, неопходно је да размишљамо и о оној другој страни, о томе шта њу наводи да се понаша на одређени начин, какви су њени ставови, односно које су њене жеље и потребе. Ситуације конфликта некада представљају и сукоб права, који се такође може решити на начин прихватљив за стране у сукобу.

Наставник такође истиче да није свака конфликтна ситуација уједно и сукоб права, тако, уколико имамо међусобно супротстављене жеље, не можемо говорити о сукобу права или уколико конфликти настају због различитих потреба, не морају нужно бити сукоб права. На пример, уколико се два детета отимају (сукобе) око исте играчке у ситуацији када им се нуде три различите.

Корак 3 На два флип чарт папира, по један за сваку од група, наставник испише потребе и жеље, а затим заједно са ученицима идентификује потребе и жеље обеју група. Наставник подсећа ученике на појам потреба са којим су се упознали на једној од претходних радионица и са важношћу разумевања других. Подсећа их на разликовање жеља и потреба и наводи да је оријентација на потребе и интересе свих страна у сукобу дирекција која олакшава доношење до решења којим су сви задовољни. Након тога позива ученике да излистају права која су свакој од група у овој ситуацији угрожена. Подсећа их да се права базирају на потребама, а не на жељама, те их усмерава на превазилажење сукоба кроз увиђање потреба и интереса свих страна.

Наставник упознаје ученике са Прилогом 2 - „Решавање сукоба у три корака“.

Радионица се наставља на следећем часу.

Прилог 1 – Пример сукоба права

У малој општини постоји једна основна школа која је врло добро опремљена училима и другом техничком опремом, има и велико школско двориште. У школи, међутим, не постоји сала у којој би се одвијала настава физичког васпитања, нити место где би ученици могли да се друже и проводе слободно време.

Поред школске зграде, а у склопу школског дворишта, постоји још једна зграда која не припада школи, већ општини.

Многи сматрају да је ова сала идеална да се њеним коришћењем испуне баш њихове потребе и свако има аргументе за ту тврдњу. На пример, у месту је све мање погодних простора за отварање нових привредних објеката. Група малих привредника је заинтересована да простор зграде узме у закуп. Но, општина је одлучила да зграду преда у власништво школи, под условом да се простору да она намена за коју се одлуче ученици.

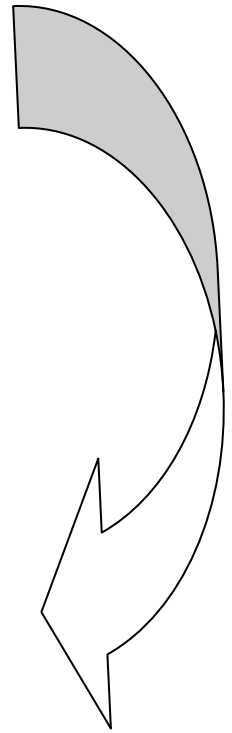
Проблем је настао онда када су се ученици поделили у две групе које на различит начин виде решење ове ситуације. Једна група сматра да би простор требало претворити у салу за физичко, док друга мисли да би простор требало издати привредницима и да се од добијеног новца ученицима обезбеде бесплатна ужина и екскурзије. Уколико се не договоре, школа неће добити тај простор у власништво.

Прилог 2 – „Решавање сукоба у 3 корака“

1. УПОЗНАВАЊЕ С ПРОБЛЕМОМ

Види у чему је проблем и због чега је настао.

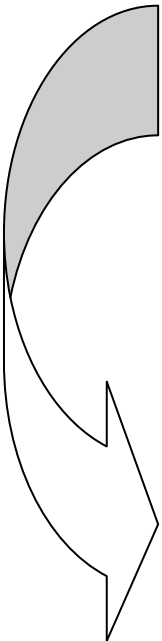
Ако има више разлога који су довели до проблема,
изабери онај за који мислиш да је најважнији.

2. СЛУШАЊЕ

Слушај себе и другу особу с којом си у сукобу.

Шта је то што мисли и осећа друга особа,
а шта је то што ти мислиш и осећаш?

3. ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА

Пронађи решење којим ће обе стране у сукобу бити задовољне.